

УДК 37.011:37.014.55:37.07

Н.А. Мельник

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти, проректор із науково-методичної роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, *nadia_melnuk@ukr.net*

**РЕАЛІЗАЦІЯ СЕРВІСНИХ ФУНКЦІЙ РАЙОННИХ,
МІСЬКИХ, В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАДАХ МЕТОДИЧНИХ СЛУЖБ У КОНТЕКСТІ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ**

Побудова національної системи освіти в Україні у контексті євроінтеграційних змін, створення системи безперервної освіти, спрямованої на задоволення інтересів громадян у постійному підвищенні професійного рівня, впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» потребують модернізації системи науково-методичного супроводу, який здійснюють працівники районних, міських, в об'єднаних територіальних громадах методичних служб, оскільки посилюється їх роль в удосконаленні професійної компетентності педагогічних працівників закладів освіти та забезпеченні інноваційних напрямів діяльності. Потреба цих змін у свою чергу вимагає трансформації методичних кабінетів у науково-методичні установи, сервісно-методичні центри, реалізації нових сервісних функцій, оновлення змісту та активного впровадження інноваційних форм навчання.

У контексті нового Закону України «Про освіту» та Концепції «Нова українська школа» виникають питання щодо ролі та місця методичних служб у системі післядипломної освіти, в удосконаленні професійної компетентності педагогічних працівників. Закон України «Про освіту» на методичні служби як на науково-методичні та методичні установи покладає науково-методичне забезпечення системи освіти [1, с. 46]. У Концепції

«Нова українська школа» чітко визначені першочергові завдання сучасної школи: створення умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися впродовж життя [3, с. 5]. Домінантною за такої умови стала підготовка педагога, який повинен уміти працювати в ситуації вибору педагогічної позиції, технології, методики, підручників, змісту, форм навчання. Значуща роль у підвищенні професійного рівня педагогічних працівників відводиться методичній службі, спроможній своєчасно реагувати на вимоги часу, інноваційні процеси, які відбуваються в суспільстві, та приймати адекватні рішення, спрямовані на підвищення якості освіти в умовах компетентнісної освіти.

Концепцією «Нова українська школа» педагогу надано значну академічну свободу, «учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність» [3, с. 16]. У цих умовах на методичні служби покладається особлива місія – підвищення професіоналізму педагогів, які мають усвідомити, що акцент сьогодні робиться не на засвоєнні учнями певної суми знань, а насамперед на розвитку особистості, її здібностей, формуванні наскрізних умінь та ключових компетентностей, що визначають якість змісту загальної середньої освіти. Методичні служби покликані максимально задовольнити професійні, соціальні й культурологічні запити педагогів-практиків, спонукати їх до постійного самовдосконалення у професійному та особистісному вимірах, стати своєрідним випереджувальним механізмом у впровадженні компетентнісної освіти.

Реалізація даних завдань потребує від працівників методичних служб додаткових знань та вмінь, оскільки вже «недостатньо бути лише кваліфікованим фахівцем окремої освітньої галузі чи шкільної дисципліни, а треба ще додатково володіти й іншими сучасними компетенціями, наприклад: освітнього менеджера – спеціаліста у сфері управління персоналом; тьютора, який забезпечує розроблення та реалізацію індивідуальних освітніх

програм у системі формальної та неформальної освіти; функції модератора, який уміє керувати групою на основі рівноправного партнерства; експериментатора, здатного до науково-пошукової роботи; «віртуального методиста», здатного створити багатофункціональний комплекс для мережевої взаємодії педагогічних спільнот і консультування» [4, с. 27]. Пріоритетним завданням методичних служб має стати пошук технологічних шляхів формування успішного вчителя – агента змін, формування готовності педагогів до інноваційної діяльності, адже «діяльність методичних служб визначається під впливом суспільного усвідомлення, що стан справ у цій підсистемі відбивається на якісних характеристиках освітньої сфери в цілому через кваліфікацію її працівників» [5, с. 7].

В умовах децентралізації створюються нові моделі методичних служб в об'єднаних територіальних громадах, освітніх округах та опорних закладах, які покликані задовольнити різноманітні освітні потреби; триває переформатування районних, міських методичних кабінетів і набуття ними статусу науково-методичних установ, сервісно-методичних центрів із відповідним оновленням змісту, форм та методів діяльності в умовах інноваційних змін; діяльність методичних служб різних рівнів спрямовується на підготовку вчителів – агентів змін, інноваційна діяльність яких стане тим механізмом, який дозволить сформувати цілісну особистість із активною патріотичною позицією, здатну змінювати навколишній світ, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя; забезпечується підтримка педагогічних працівників у процесі самоствердження, самореалізації й самовизначення як конкурентоспроможних фахівців; утверджується позиція педагогічного партнерства, що полягає в особистісно рівноправному спілкуванні, взаємодії та співпраці педагога й методиста, і яке пов'язане зі зміною ролей і функцій учасників методичного полілогу.

Особливу увагу необхідно приділити формуванню методичних служб в об'єднаних територіальних громадах, освітніх округах та опорних закладах як важливого компонента регіональної системи підвищення кваліфікації, створенню нових моделей мережевої взаємодії та науково-методичного супроводу

інноваційних процесів. Вони повинні стати пульсом педагогічного життя і трансформатором педагогічних ідей у практику роботи кожного закладу освіти, мають працювати злагоджено, спільно з науковими установами. «На сучасному етапі тенденцій посилення взаємодії педагогічної науки з практикою, запровадження інновацій на всіх рівнях освіти, зростання вимог до рівня професіоналізму педагогів зумовлюють нові підходи до визначення напрямів, змісту та технологій цілісного професійного розвитку педагогів, що пов'язано з необхідністю забезпечення визначеної державою стратегії розвитку освіти» [6, с. 10].

Методичні служби в умовах компетентнісної освіти мають створювати оптимальні умови для всебічного безперервного особистісного розвитку педагога, бути орієнтиром його професійного становлення, зростання і подальшого розвитку. І. Якухно відзначає, що «...в період глобалізації ринків праці та освітніх послуг найсуттєвішими організаційно-педагогічними умовами розвитку системи післядипломної педагогічної освіти є неперервність, компетентнісний підхід, особистісна зорієнтованість у підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів» [7, с. 9]. Актуальною є потреба розбудови регіонального інноваційного освітнього середовища, комфортного для вдосконалення професійної компетентності педагогічних працівників, створення інноваційних методичних форм для формування професійної компетентності педпрацівників (лабораторій, технопарків, шкіл новаторства, шкіл технологічної майстерності, консалтингових служб), запровадження нової системи надання освітніх послуг та оцінювання їх якості, розроблення власної стратегії освітнього інформаційно-інноваційного розвитку, нової моделі управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону [2, с. 132].

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до Закону України «Про освіту» може здійснюватися по-різному: шляхом самоосвітньої діяльності, «навчання за освітньою програмою, стажування, участю у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо та в різних

формах (інституційна, дуальна, на робочому місці)» [1, с. 37]. Це потребує сучасного методичного сервісу й підтримки, виявлення потенційних можливостей кожного педагога як фахівця засобами діагностики та моніторингу для надання цілеспрямованої і результативної допомоги, яка дасть можливість задовольнити потреби професійного росту відповідно до індивідуальної траєкторії кожного педпрацівника в умовах НУШ. Зміст науково-методичної роботи в означений період передбачає вивчення основних нормативних документів про освіту, актуальних проблем психологічного супроводу, впровадження інноваційних педагогічних технологій і методик, педагогічного досвіду, участь у науково-практичних конференціях, конкурсах професійної майстерності, семінарах та ін. Оновлений зміст зумовлює появу нових напрямів науково-методичної роботи, покликаних забезпечити реалізацію державних освітніх стандартів, профільного, інклюзивного та інтегрованого навчання, впровадження ІКТ, удосконалення системи роботи з обдарованими дітьми та молоддю, а також наскрізного процесу виховання, спрямованого на формування цінностей, упровадження педагогіки партнерства, в основі якої – спілкування, взаємодія та співпраця між учителями, учнями і батьками.

У науково-методичній роботі виокремлюємо інноваційні форми, спрямовані на максимальну активізацію практичної діяльності. Вони більшою мірою ніж традиційні розширюють можливості науково-методичного супроводу, роблять його динамічним, практико орієнтованим. Серед таких форм – школи методичної майстерності, технологічної майстерності, методичні студії, методичні сесії, майстер-класи, вебінари, веберенції та ін. Усі вони підпорядковуються єдиній меті – суттєво покращити якість підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

На сьогодні є очевидним, що існуючі районні, міські методичні кабінети як науково-методичні установи в умовах децентралізації освіти змушені переформатувати свою діяльність (освітню, інформаційну, консультативну, компенсаторну, дослідно-пошукову, проєктувальну, впроваджувальну, аналітико-прогностичну, діагностичну, моніторингову та експертну), зокрема спрямувати її на практичну допомогу в опануванні нових

педагогічних технологій та методик, інтерактивних форм навчання, педагогічного досвіду, реалізацію нових функцій. Методичні служби, які створюються в об'єднаних територіальних громадах, мають працювати над створенням такої системи науково-методичного супроводу, яка сприятиме реалізації сервісних функцій, апробації нових моделей методичних служб опорних закладів в умовах оптимізації регіональної мережі закладів освіти;

Використана література

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Клокар Н. Теоретико-методологічні засади побудови моделі управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону. *Педагогічний альманах* : зб. наук. праць / ред. кол. : В. Кузьменко. Херсон : РІППО. 2010. Вип. 8. С. 131-138.
3. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola>].
4. Литвиненко Г., Хоменко В. Методична служба й дорадництво. *Методист*. 2018. №12. С.25-29.
5. Луговий В. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої школи. *Післядипломна освіта в Україні*. 2013. № 2. С. 6–9
6. Сорочан Т. Післядипломна освіта: можливі відповіді на виклики модернізації. *Післядипломна освіта в Україні*. 2013. № 2. С. 9-12.
7. Якухно І. Управління інноваційним розвитком післядипломної освіти регіону. *Управління освітою*. 2014. № 1. С. 6-10.